

_____ (rajonas/miestas, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio(-ės)

_____ (vardas, pavardė)

LIETUVIŲ GIMTOJI KALBA

Testas

2005 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

2005 m. birželio 7 d.

Trukmė 1 val. 30 min.

NURODYMAI:

- Pasitikrinkite, ar užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kitokio aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Rašyti galite ir pieštuku, bet bus vertinami tik tie atsakymai, kurie parašyti parkeriu arba tušinuku. Korektoriais naudotis negalima.
- Bus vertinamas ir Jūsų raštingumas. Neaiškiai parašyti atsakymai vertinami 0 taškų.
- Atlikdami testo užduotis, į klausimus atsakykite glaustai ir aiškiai. Jūsų atsakymai turi tilpti į paliktas eilutes.

VERTINIMAS TAŠKAIS	
---------------------------	--

Vertinimo komisijos pirmininkas: _____

(Parašas, v., pavardė.)

Vertintojai: _____

(Parašas, v., pavardė.)

_____ (Parašas, v., pavardė.)

SKAITYMO IR SUVOKIMO UŽDUOTIS (26 taškai)

Perskaitykite eilėraštį ir atsakykite į klausimus.

Henrikas Radauskas

PASAKA

- 1 Pro dūmus traukinio, pro vielas telefono,
Pro užrakintas geležies duris,
Pro šaltą žiburį, beprotiškai geltoną,
Pro karštą ašarą, kuri tuojau nukris,
- 2 Pro gervių virtinę, kuri į šiaurę lekia,
Pro gnomų požemiuose suneštus turtus –
Atskrenda Pasaka, atogrąžų karšta plaštakė,
Ir mirga margas spindulių lietus.
- 3 Septynias mylias žengia vaiko koja.
Našlaitės neliečia vilkai pikti.
O Eglės broliai dalgiais sukapoja
Jos vyrą Žaltį jūros pakrašty.
- 4 Voras su trupiniu į dangų kelias.
Kalba akmuo ir medis nebylys.
Ir ieško laimės, ant aklos kumelės
Per visą žemę jodamas, kvailys.
- 5 Pasaulis juokiasi, paspendęs savo tinklą
Ant žemės vieškelių, takelių ir takų.
Klausau, ką Pasaka man gieda kaip lakštingala,
Pasauliu netikiu, o Pasaka tikiu.

Henrikas Radauskas. Lyrika. Vilnius, Vaga, 1980

Klausimai

- 1.1. Kuriai literatūros rūšiai priklauso šis tekstas?

_____ (2 taškai)

- 1.2. Nurodykite bent du argumentus.

_____ (2 taškai)

2. Savais žodžiais apibūdinkite pirmose 6 eilėraščio eilutėse vaizduojamą pasaulį. Nurodykite bent du požymius.

_____ (2 taškai)

3. Eilėraštyje net septynis kartus kartojamas žodis „pro“. Ko siekiama pakartojimu?

_____ (1 taškas)

Čia rašo vertintojai

I II

		Čia rašo vertintojai	
		I	II
4.1. Remdamiesi antro posmo 3–4 eilutėmis, savais žodžiais paaiškinkite, ko pasauliui suteikia pasaka.			
<i>(2 taškai)</i>			
4.2. Kokiomis meninės raiškos priemonėmis tai perteikiama? Nurodykite bent dvi.			
<i>(2 taškai)</i>			
5. Kuo pasaka pranašesnė už pasaulio tikrovę? Atsakykite remdamiesi 3 ir 4 posmais.			
<i>(1 taškas)</i>			
6. Savais žodžiais paaiškinkite, kuo netikėtas veikėjų elgesys, pavaizduotas 3 posmo 2–4 eilutėse?			
<i>(1 taškas)</i>			
7. Kokios žmogaus, eilėraštyje metaforiškai pavadinto „kvailiu“, būdo savybės? Nurodykite bent vieną ir argumentuokite.			
<i>(2 taškai)</i>			
8. Koks pasaulis vaizduojamas paskutiniame (5) posme? Savais žodžiais nurodykite bent du požymius.			
<i>(2 taškai)</i>			
9. Kam artimesnis eilėraščio kalbantysis: lyriniam „aš“ ar pasakotojui? Argumentuokite.			
<i>(2 taškai)</i>			
10. Kuriame eilėraščio posme atsiveria kalbantysis? Argumentuokite.			
<i>(2 taškai)</i>			

1–10 klausimų taškų suma (21)

11. Kaip kalbantysis atskleidžia savo santykį su eilėraštyje vaizduojamu pasauliu? Pacituokite.

Čia rašo vertintojai
I II

(2 taškai)

12. Raskite eilėraštyje deminutyvą – mažiškinę reikšmę turintį žodį. Parašykite jį.

(1 taškas)

13. H. Radauskas yra lietuvių išeivijos poetas. Nurodykite dar bent du lietuvių išeivijos poetus.

(2 taškai)

11–13 klausimų taškų suma (5)

Taškų suma (26)

KALBOS UŽDUOTYS (30 taškų)

1. Sukirčiuokite pabrauktus žodžius. Šalia vardažodžių nurodyta kirčiuotė.

Pirmąjį eilėraščių rinkinį (3^b) „Fontanas“ H. Radauskas išleido 1935 m. Lietuvoje. Nuo H. Radausko prasideda naujas lietuvių poezijos etapas. Poetas labiau pasikloviė ne jausmu, o intelektu ir vaizduote (2). Jausmas liejasi laisvai, tiesiogiai, o intelektas ieško pastovesnių (4) formų (4). (V. Daujotytė).

(3 taškai)

Taškų suma

2. Morfologiškai išnagrinėkite pabrauktus žodžius pildydami lentelę. Jei žodis neturi kurio nors požymio, pažymėkite brūkšnelį (–).

Pro gervių virtinę, kuri į šiaurę lekia,
Pro gnomų požemiuose suneštus turtus –
Atskrenda Pasaka, atogražų karšta plaštakė,
Ir mirga margas spindulių lietus.

Žodis	Kalbos dalis (veiksmažodžio forma)	Giminė	Skaičius	Linksnis	Laikas	Asmuo	Laipsnis
Pro							
suneštus							
atogražų							
Ir							

(3 taškai)

Taškų suma

3. Remdamiesi morfologinėmis kalbos ypatybėmis, suraskite pateiktame sakinyje kalbos klaidą ir ją pataisykite.

Mergaitės, subėgę į kiemą, krykštaudamos prisiskynė baltų alyvų.

(0,5 taško)

Taškai		
--------	--	--

4. Sutartiniais ženklais pažymėkite pabrauktų žodžių reikšmines dalis (priešdėlis –; šaknis ◊; prielaga ^; galūnė □).

Pro dūmus traukinio, pro vielas telefono,

Pro užrakintas geležies duris,

Pro šaltą žiburį, beprotiškai geltoną,

Pro karštą ašarą, kuri tuojau nukris<...>

Čia rašo vertintojai
I II

_____	_____
_____	_____
_____	_____

(2 taškai)

Taškų suma		
------------	--	--

5. Skliaustuose nurodykite pateiktų sakinių rūšį pagal sandarą (*vientisinis; sudėtinis prijungiamasis; sudėtinis sujungiamasis; sudėtinis mišrusis*).

1. Žvaigždė ištrūkusi nusirita toli, ir teka spinduliai, geltoni ir žali, į sodą apačioj, ant obelies viršūnės, į kaimą miegantį, kur skardžiai loja šunys.

(_____)

2. Per debesų bangas mėnulio rudas diskas iš lėto atplaukia, ir ima keistis viskas: sidabro upėmis sužybčioja rugiai, ir skraido sidabre pilki nakties drugiai.

(_____)

_____	_____
_____	_____

(2 taškai)

Taškų suma		
------------	--	--

6. Atidžiai perskaitykite pateiktus eilėraščio posmus ir raskite bei nurodytoje vietoje išrašykite šiuos sintaksinius vienetus: šalutinį papildinio sakinį (dėmenį) ir išplėstinę pusdalyvinę būdo (laiko) aplinkybę.

Voras su trupiniu į dangų kelias.

Kalba akmuo ir medis nebylys.

Ir ieško laimės, ant aklos kumelės

Per visą žemę jodamas, kvailys.

Pasaulis juokiasi, paspendęs savo tinklą

Ant žemės vieškelių, takelių ir takų.

Klausau, ką Pasaka man gieda kaip lakštingala,

Pasaulyu netikiu, o Pasaka tikiu.

- a) šalutinis papildinio sakinys (dėmuo)

- b) išplėstinė pusdalyvinė būdo (laiko) aplinkybė

_____	_____
_____	_____

(1 taškas)

Taškų suma		
------------	--	--

7. Paaiškinkite skaitmenimis pažymėtus skyrybos ženklus.

Dangus ir žemė, ¹ pilkas vilnų kamuolys, ¹ tingiai rieda per neižiūrimas, ² balso nustojusias erdves. Bet nematomas paukštis dingusiame sode atkakliai ima šokdinti tris keturias gaidas, ³ kol migla neryžtingai suyra <...>. (pagal H. Radauską)

1. _____
 2. _____
 3. _____

Čia rašo vertintojai	
I	II
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(1,5 taško)

Taškų suma		
------------	--	--

8. Paaiškinkite paryškintų ir pažymėtų skaičiais raidžių rašybą.

1 Drįstu teigti, kad net mane, **2** visa mačiusį žmogų, maloniai nustebino tas malonus pietų vėjelis. **3**

1. _____
 2. _____
 3. _____

(1,5 taško)

Taškų suma		
------------	--	--

9. Įrašykite praleistas raides, padėkite reikiamus skyrybos ženklus ir paryškintus žodžius sujunkite arba palikite skyrium.

Kad ir kaip keistai tai skambėtų __ turbūt sunkiausia rašyti apie žmogų su kuriuo gyven-ta toje pačioje kasd__nybėje nuolat dalint__si įsp__džiais bei rūp__sčiais ginč__t__si ir artimai draugauta. Kitaip sakant bandyti kartu su juo išgyventą kasd__nybę paversti istorija. Ir čia nuolat tyko beveik neišveng__mas pavojus galima išduoti **ne tik** draugą bet ir „obj__ktyvią“ tiesą. Juk istorijoje **ko ne** a__soličiai galioja gamtinei realybei prieštaraujantis dėsnis juo arčiau stovi juo blogiau matai. Todėl aš ir s__votiškai gailiuosi kad V. Sauliui papraš__s neatsisp__riau parašyti šias įve-dam__s__s pastabas. Bet skaitytojas tikiuosi atleis emocinius __sišokimus sistemos stoką nekrologinį atspalvį dalykus kurių čia neišstengiau išvengti.

Iš pradžių sugrį__kime į praeitį. Pirma mano pažintis su Radausku buvo visiškai lite-ratūrinė. Tai atsitiko 1935 metais kai žurnalas Naujoji Rom__va redaguojamas Juozo Keliuočio **ką tik** išėj__sio Radausko poezijos rink__nio Fontanas prog__paskelbė pluoštą eilėraščių. Vieno jų pirmoji strofa neišd__ldomai įsir__žė atmintyje

Į tuščią peroną
 Kur žib__rio saulė atvėso
 Kep__rė raudona
 Išėina sutikti ekspr__so.

Bet asmeniškai susipaž__nome jeigu nekl__st__ 1941 m. žiemą Berlyne aikštėje priešais geležinkelio stotį kur m__du kažkas supažindino.

Pagal A. Nyką-Niliūną

(12 taškų)

Taškai		
--------	--	--

10. Iš pateiktų žodžių porų pabraukite tas, kurių žodžiai yra giminiški.

- saulė – pasaulis
 karpis – karpyti
 lapas – lapė
 klausinėti – klaustukas
 tvora – tverti
 kovas – kova
 vartai – įvartis
 bėrnas – Bėrnas

Čia rašo vertintojai	
I	II
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(1 taškas)

Taškai		
--------	--	--

11. Atidžiai perskaite pateiktą informaciją iš „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“, nurodykite, kas tokie yra šie žodžiai. (Apveskite teisingo atsakymo raidę A, B, C ar D.)

- 1 **lŷnas** (3) *zool.* karpinių šeimos kresna, labai gleivėta, žalsva vertinga žuvis (Tinca tinca): *Auksinis l.* (T. t. aberratio aurata)
- 2 **lŷn||as** (1) stipri, ppr. plieninė, kanapinė ar sintetinė virvė: *Vielinis, vytinis, dvigubai vytas l. Vilkimo, tralo, priplaukos l. L. trūko. Aš nusivysiu šilko ~q.* (d.)

- A Antonimai.
 B Daugiareikšmiai žodžiai.
 C Homonimai.
 D Sinonimai.

(0,5 taško)

Taškai		
--------	--	--

12. Kurie priebalsiai tariami žodyje **užšoks**? Išrašykite juos.

(0,5 taško)

Taškai		
--------	--	--

13. Kuris iš pateiktų keturių garsių Lietuvos poetų buvo ir įžymus lietuvių kalbininkas (tyrė tarmes, parengė gramatiką „Kalbamokslis lietuviškos kalbos“, sukūrė nemažai naujų kalbotyros terminų ir kt.)? (Apveskite teisingo atsakymo raidę.)

- A A. Baranauskas.
 B K. Donelaitis.
 C Maironis.
 D B. Brazdžionis.

(0,5 taško)

Taškai		
--------	--	--

14. Kurios 4 iš išvardytų kalbų yra giminiškos lietuvių kalbai ir priklauso indoeuropiečių kalbų šeimai? (Apveskite teisingų atsakymų raides.)

A Totorių.	E Danų.
B Albanų.	F Osetinų.
C Suomių.	G Karaimų.
D Ispanų.	H Gruzinų.

(1 taškas)

Taškai		
--------	--	--

TESTO VERTINIMAS

Užduotys	Maks. taškų skaičius	Įvertinimas
Skaitymo ir suvokimo užduotis	26	
1 kalbos užduotis	3	
2 kalbos užduotis	3	
3 kalbos užduotis	0,5	
4 kalbos užduotis	2	
5 kalbos užduotis	2	
6 kalbos užduotis	1	
7 kalbos užduotis	1,5	
8 kalbos užduotis	1,5	
9 kalbos užduotis	12	
10 kalbos užduotis	1	
11 kalbos užduotis	0,5	
12 kalbos užduotis	0,5	
13 kalbos užduotis	0,5	
14 kalbos užduotis	1	
Kalbos užduotys	30	
Papildomi taškai	2	

Taškų suma	58	
-------------------	-----------	--